

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

મેસર્સ હીરા લાલ અને પુત્રો અને અન્યો

વિરુદ્ધ

મેસર્સ લક્ષ્મી કોમર્શિયલ બેંક

ઓગસ્ટ ૫, ૨૦૦૨

[ન્યાયમૂર્તિઓ રાજેન્દ્ર બાબુ અને પી. વેંકટરામા રેડ્ડી]

ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦-કલમ ૧૩૯ એ-ટ્રાન્સફર પિટિશન-દાવો
ડેટ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પેન્ડિંગ બેંક દ્વારા જારી કરાયેલ લેટર ઓફ ક્રેડિટ
પર આધારિત છે-વીમા દાવાના આધારે સમાન વ્યવહારના દાવાને ધ્યાનમાં
રાખીને, હાઈકોર્ટ-પ્લીયા સમક્ષ પેન્ડિંગ, ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કેસને હાઈકોર્ટ-
હેલ્ડમાં ટ્રાન્સફર કરવા માટે, ટ્રાન્સફર કરી શકાતો નથી કારણ કે વીમા દાવાના
આધારે દાવો અને ક્રેડિટના પત્ર પર આધારિત દાવો કાર્યવાહીના વિવિધ
કારણોસર ઉદભવે છે-ટ્રિબ્યુનલને આપવામાં આવેલા વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્રને
ધ્યાનમાં રાખીને અન્ય અદાલતોના અધિકારક્ષેત્રને દૂર કરવામાં આવે છે-કલમ

૧૩૯ એ ટ્રાયલ કોર્ટમાંથી ટ્રાન્સફરના કિસ્સામાં આકર્ષિત નથી. ઉચ્ચ ન્યાયાલય-બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓના કારણે દેવાની વસૂલાત અધિનિયમ, ૧૯૯૩-કલમ ૧૭,૧૮ અને ૩૧-સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮-કલમ ૨૫-ભારતીય બંધારણની કલમ-એ-આર્ટિકલ ૧૪૨.

અરજદાર-આયાતકારની વિનંતી પર, સામાવાળા બેંકે ચોક્કસ માલની ચુકવણીના સંદર્ભમાં ધિરાણ પત્ર ખોલ્યો જ્યારે સામાવાળા-બેંકે અરજદારને રકમ ચૂકવવા માટે દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા, ત્યારે તેણે તે દસ્તાવેજો સ્વીકાર્યા નહીં જે તેમને વિસંગત અને સ્વીકારવા માટે અમાન્ય લાગ્યા.આ દરમિયાન માલ લઈ જતું જહાજ દરિયામાં ડૂબી ગયું હતું.સામાવાળા બેંકને આ વિશે જાણ કરવામાં આવી હતી.બેંકે રકમની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ અધિનિયમ, ૧૯૯૩ના કારણે દેવાની વસૂલાત લાગુ થયા પછી, દાવો ડેટ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો.જહાજ ડૂબી જવાને કારણે આયાતકારો દ્વારા વીમા કંપનીઓ સામે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો.

અરજદારોએ ભારતના બંધારણની કલમ ૧૩૯એ હેઠળ ટ્રાન્સફર પિટિશન દાખલ કરી હતી, જેમાં આ આધાર પર ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ કેસને હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાની વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે આયાતકારો દ્વારા હાઈકોર્ટમાં પેનિંગ વીમા કંપનીઓ સામે દાખલ કરવામાં આવેલા મુકદ્દમામાં અને ટ્રિબ્યુનલ

સમક્ષ પેનિંગ બેંક દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં, સામાન્ય મુદ્દાઓ સામેલ હતા.

અરજી નામંજૂર કરતાં કોર્ટે

ઠરાવ્યું કે -૧. તાત્કાલિક કેસ એ કેસ નથી કે જેમાં કેસને એક હાઈકોર્ટમાંથી બીજી હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાની માંગ કરવામાં આવે.બંધારણની કલમ ૧૩૯-એ આ પ્રકારના કેસો તરફ આકર્ષાય નહીં.તે પણ શંકાસ્પદ છે કે શું સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૫ લાગુ થશે કારણ કે કાર્યવાહીનું ટ્રાન્સફર એક રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં નથી.આ અદાલતનો અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્ર આ પ્રકારની કાર્યવાહી તરફ આકર્ષિત થશે કે કેમ તે પણ શંકામાં છે.જોકે, તે પાસામાં જવાની જરૂર નથી.[૪૪૭-બી]

૨. વીમા દાવા પર આધારિત દાવો અને ધિરાણ પત્ર પર આધારિત દાવો કાર્યવાહીના વિવિધ કારણોમાંથી ઉદ્ભવે છે, જોકે તે સાચું હોઈ શકે છે કે વીમા કંપની સામે હાઈકોર્ટમાં પેનિંગ કેસમાં અને ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની અરજીમાં કેટલાક સામાન્ય મુદ્દાઓ ઊભી થઈ શકે છે.અન્ય પક્ષો દ્વારા દાખલ કરાયેલા અન્ય દાવાઓની ચોક્કસ પ્રકૃતિ કે જે હાઈકોર્ટમાં પેનિંગ હોવાનું કહેવાય છે અને તેની ફાઈલ પર જાળવી રાખવાનું કારણ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ નથી.આ હકીકત ઉપરાંત, જ્યારે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ અધિનિયમ, ૧૯૯૩ ના કારણે

દેવાની વસૂલાતની કલમ ૧૭ હેઠળ કાર્યવાહી કરી શકાય તેવી બાબતોના સંદર્ભમાં અધિનિયમ હેઠળ ટ્રિબ્યુનલને વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું છે, ત્યારે અન્ય અદાલતોમાં બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓને કારણે દેવાની વસૂલાત માટે આવી બાબતોને ધ્યાનમાં લેવા અને નિર્ણય લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર અધિનિયમની કલમ ૧૮ હેઠળ જોગવાઈ મુજબ બાકાત રાખવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં કાયદાની કલમ ૩૧ દીવાની અદાલતોમાંથી ટ્રિબ્યુનલમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવાની જોગવાઈ કરે છે.તેથી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ પડતર કેસને હાઈકોર્ટમાં મોકલવો યોગ્ય નથી.

[૪૪૭-ઇ, એફ, ૭; ૪૪૮-બી-એ]

યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય વિરુદ્ધ દિલ્લી હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશન અને અન્યો, [૨૦૦૨] ૨ એસસીઆર ૪૫૦, નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ ઓરિજિનલ જ્યુરીસ્ટિક્શન-ટ્રાન્સફર પિટિશન (સિવિલ) નંબર ૧૯૩/૧૯૯૭.

(બંધારણની કલમ ૧૩૯-એ હેઠળ.)

અપીલકર્તા વતી પી. ચિદમ્બરમ, ભાર્ગવ વી. દેસાઈ, સંજીવ કુમાર સિંહ અને સુશ્રી વનિતા મહેતા.

સામાવાળા માટે સુશ્રી કામિની જયસ્વાલ, વાય. પી. નરુલા, સુશ્રી શોમિલા બક્ષી અને સુશ્રી ઐશ્વર્યા રાવ.

ન્યાયાધીશ રાજેન્દ્ર બાબુએ ચુકાદો આપ્યો હતો.

ડેટ રિકવરી ટ્રિબ્યુનલ (ત્યારબાદ 'ટ્રિબ્યુનલ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) સમક્ષ પડતર મૂળ અરજી નંબર ૮૪૬ / ૧૯૯૬ ને દિલ્લી હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી છે.

ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની અરજીમાં આરોપો છે કે અરજદારોએ પીવીસી, સી અને એફ બોમ્બેના માલની ચુકવણીને આવરી લેવા માટે સિંગાપોરના મેસર્સ પાલ્મેક્સ એન્ટરપ્રાઇઝની તરફેણમાં યુએસ ડોલરની રકમ માટે લેટર્સ ઓફ ક્રેડિટ ખોલવા વિનંતી કરી હતી; કે સામાવાળાએ ઉપરોક્ત રકમ માટે ઉક્ત વિકેતાની તરફેણમાં ક્રેડિટનો પત્ર જારી કર્યો હતો; કે ક્રેડિટનો પત્ર વિકેતાને આ લેટર ઓફ ક્રેડિટ હેઠળ અધિકૃત વાટાઘાટ બેંક દ્વારા મોકલવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળા-બેંકના ખાતામાંથી તેમની ન્યૂયોર્ક ઓફિસમાંથી ડેબિટ કરીને

ભરપાઈનો દાવો કરવા માટે; કે વિકેતાએ માલ મોકલ્યો હોવાનું માનવામાં આવે છે. ૩૦/૦૮/૧૯૭૯ અને વાટાઘાટ કરનાર બેંક સાથે ૩૧/૦૮/૧૯૭૯ પર લેટર ઓફ ક્રેડિટ હેઠળ જરૂરી વાટાઘાટ કરેલા દસ્તાવેજો કે વાટાઘાટ કરનાર બેંકે ચૂકવણી કરી હતી અને મૂળ દસ્તાવેજોની પ્રાપ્તિ પર જારી કરનાર બેંકે તેમને ખરીદનારને રજૂ કર્યા હતા અને ખરીદનારને રકમ ચૂકવવા કહ્યું હતું; કે અરજદારે ચૂકવણી કરી નથી અને તેથી ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અરજી કરી હતી. અરજદારે એવું વલણ અપનાવ્યું હતું કે તેને ખબર પડી હતી કે માલ વહન કરતું જહાજ ડૂબી ગયું છે; આ હકીકત બેંકને જાણ કરવામાં આવી હતી અને અરજદાર દ્વારા મોકલવામાં આવેલી માલસામાનના દસ્તાવેજો સામાવાળા દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા; કે બેંકે અરજદારને નકલ હેઠળ વીમા કંપની સાથે ઔપચારિક દાવાઓ દાખલ કર્યા હતા; કે બેંક અરજદાર દ્વારા સ્વીકારવામાં ન આવ્યા હોવા છતાં દસ્તાવેજોને નિવૃત્ત કરે છે અને તે મુજબ અરજદારને જાણ કરે છે; કે અરજદાર તેમની બેદરકારી વિશે સામાવાળાને જાણ કરે છે; કે સામાવાળા-બેંક દ્વારા ૯/૦૭/૧૯૮૦ પર અરજદારો સામે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો; કે બચાવ કરવાની રજા નકારવામાં આવી હતી, હુકમનામું પસાર કરવામાં આવ્યું હતું; કે રજા આપવાનો ઇનકાર કરતા આદેશ સામે અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ દરમિયાન, બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓના દેવાની વસૂલાત અધિનિયમ, ૧૯૯૩ (ત્યારબાદ 'અધિનિયમ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) અમલમાં આવ્યો હતો, જેણે બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓ દ્વારા દાખલ

કરવામાં આવેલા કેસોના સંદર્ભમાં અધિનિયમ હેઠળ અધિકારક્ષેત્ર, સત્તા અને અધિકારનો ઉપયોગ કરવા માટે એક ટ્રિબ્યુનલની સ્થાપના કરી હતી.આમ, ઉપરોક્ત દાવો પણ ટ્રિબ્યુનલને ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો હતો.એવો દાવો કરવામાં આવે છે કે હાઈકોર્ટ સમક્ષ સમાન પ્રકૃતિના ઘણા કેસ પેન્ડિંગ છે જેમાં જહાજો ડૂબી જવાને કારણે આચાતકારોએ વીમા કંપનીઓ સમક્ષ દાવા દાખલ કર્યા હતા, જ્યારે બેંકોએ લેટર્સ ઓફ ક્રેડિટ હેઠળ વિવિધ આચાતકારો સામે દાવો દાખલ કર્યો હતો કારણ કે આચાતકારોએ દસ્તાવેજોને વિરોધાભાસી ગણાવ્યા હતા અને તેની શરતોમાં નહીં.વીમા કંપનીઓએ આચાતકારોના દાવાઓની ચૂકવણી કરવાનો ઇનકાર કર્યા પછી, તેમણે વીમા દાવાની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આચાતકારો દ્વારા વીમા કંપનીઓ સામે દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં અને બેંકો દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા દાવામાં અમુક સામાન્ય મુદ્દાઓ ઉભા થાય છે.તેથી, એવી પ્રાર્થના કરવામાં આવે છે કે આ બાબતને ફરીથી હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવામાં આવે.અરજદારોની વિનંતીનો સામાવાળા દ્વારા સખત વિરોધ કરવામાં આવે છે.

તે સ્પષ્ટ છે કે બંધારણની કલમ ૧૩૯-એ આ પ્રકારના કેસો તરફ આકર્ષાય નથી કારણ કે આ એવો કેસ નથી કે જેમાં કેસને એક હાઈકોર્ટમાંથી બીજી હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવાની માંગ કરવામાં આવે.તે પણ શંકાસ્પદ છે કે શું સિવિલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૨૫ લાગુ થશે કારણ કે કાર્યવાહીનું ટ્રાન્સફર એક

રાજ્યમાંથી બીજા રાજ્યમાં નથી.આ અદાલતનો અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્ર આ પ્રકારની કાર્યવાહી તરફ આકર્ષિત થશે કે કેમ તે પણ શંકામાં છે.જો કે, આ કેસમાં આપણે જે ડ્રજિકોણ અપનાવવાની દરખાસ્ત કરીએ છીએ તે બાબતના તે પાસામાં જવાની જરૂર નથી.

આ લેટર ઓફ ક્રેડિટ પર આધારિત અરજી છે.પતાવટ કરાયેલી કાનૂની સ્થિતિ એ છે કે ધિરાણ પત્ર એ બેન્કર સાથે એકમાત્ર કરારની રચના કરે છે અને તે જારી કરનાર બેંકને અધિકૃત કરે છે કે ધિરાણ પત્રને ખરીદ કિંમતના સંદર્ભમાં માલના વિકેતા અને ખરીદનાર વચ્ચે ઉદ્ભવતા કોઈપણ પ્રશ્ન સાથે કોઈ સંબંધ નથી; જો કે, જે ગ્રાહકના કહેવા પર ધિરાણ પત્ર જારી કરવામાં આવ્યો હતો તે ગ્રાહક દ્વારા અને બેન્કર દ્વારા, તેની સૂચનાઓ સાથે કડક પાલન હોવું જોઈએ; કે ધિરાણ પત્ર પરના દાવામાં છેતરપિંડી અથવા પુનઃપ્રાપ્ત ન કરી શકાય તેવા અન્યાયની આશંકા અથવા સૂચનાઓનું પાલન ન કરવાની પણ રજૂઆત કરી શકાય છે.અરજદાર દ્વારા ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ આવા તમામ બચાવની વિનંતી અથવા આંદોલન કરી શકાય છે અને તેના નિર્ણય પર અપીલ પણ દાખલ કરી શકાય છે.

વીમા દાવા પર આધારિત દાવો અને ધિરાણ પત્ર પર આધારિત દાવો કાર્યવાહીના વિવિધ કારણોમાંથી ઉદ્ભવે છે, જોકે તે સાચું હોઈ શકે છે કે વીમા

કંપની સામે હાઈકોર્ટમાં પેઝિંગ કેસમાં અને ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષની અરજીમાં કેટલાક સામાન્ય મુદ્દાઓ ઊભી થઈ શકે છે. અન્ય પક્ષો દ્વારા દાખલ કરાયેલા અન્ય દાવાઓની ચોક્કસ પ્રકૃતિ કે જે હાઈકોર્ટમાં પેઝિંગ હોવાનું કહેવાય છે અને તેની ફાઈલ પર જાળવી રાખવાનું કારણ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ નથી. આ હકીકત ઉપરાંત, અમે જોઈ શકીએ છીએ કે જ્યારે કાયદાની કલમ ૧૭ હેઠળ કાર્યવાહી કરી શકાય તેવી બાબતોના સંદર્ભમાં કાયદા હેઠળ ટ્રિબ્યુનલને વિશિષ્ટ અધિકારક્ષેત્ર આપવામાં આવ્યું છે, ત્યારે અન્ય અદાલતોમાં બેંકો અને નાણાકીય સંસ્થાઓના દેવાની વસૂલાત માટે આવી બાબતોને ધ્યાનમાં લેવા અને નિર્ણય લેવાનો અધિકારક્ષેત્ર કાયદાની કલમ ૧૮ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ છે. વધુમાં કાયદાની કલમ ૩૧ દીવાની અદાલતોમાંથી ટ્રિબ્યુનલમાં કેસ ટ્રાન્સફર કરવાની જોગવાઈ કરે છે. આ સંબંધમાં અમારો મત ભારત સંઘ અને અન્ય વિરુદ્ધ દિલ્હી હાઈકોર્ટ બાર એસોસિએશન અને અન્ય, (૨૦૦૨) ૨ એસ. સી. આર. ૪૫૦ માં જે પ્રતિપાદિત કરવામાં આવ્યો છે તેની સાથે સુસંગત છે, જેમાં આ અદાલતે કાયદાની સમગ્ર યોજનાની તપાસ કર્યા પછી તેની બંધારણીય માન્યતાને સમર્થન આપ્યું હતું.

આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, અમને નથી લાગતું કે ન્યાયના હેતુઓ માટે આ કેસને હાઈકોર્ટમાં ટ્રાન્સફર કરવો યોગ્ય છે.

પરિણામે, આ અરજી રદ કરવામાં આવે છે.

અરજી ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.